

בלומדנו ענינו נדה, נתקשינו איך אפשר לטהר כתמים בבגד הסמוך לבשר בימינו, כגון כתם פחות מכגריס על בגד לבן, או כתם גדול על בגד צבעוני, ובימינו דרוב נשים אין מרגישות כלל ביציאת הדם, כבר כתב מרן שליט"א דגם האידנא טמאות מה"ת, ובמקומותינו אין מצוי דם מאכולת, א"כ כל ההיתר בכתמים אינו אלא מצד דאיכא ספק מעלמא, ובכתם הנמצא בבגד הסמוך לבשר מאי ספק מעלמא איכא, וכמעט אין במה לתלותו, וגם הרבה פעמים הדבר ניכר שבא הכתם מצד פנים של הבגד ולא מבחוץ.

גם יש לדון דכתם הנמצא בבגד הסמוך לבשר כנגד או"מ, יש לו דין עד לומר דרגלים לדבר דמגופה הוא, ומהאי טעמא לרבי טמאה נדה אף בעד שאינו בדוק, ונסתפקנו מאי טעמא בעד איכא רגלים לדבר, אי משום שהיה העד באו"מ, ונמסברא אפי' שלא בדרך בדיקה, כגון המשמשת במוך שאינו בדוק ונמצא עליו כתם, או דלמא אין הסברא משום שהיה באו"מ, אלא דכיון דדם דעלמא אינו אלא מקרה שהגיע לעד, ודם המקור אינו מקרה, דדם המקור היה מוכרח ליפול שם ולא במקרה הגיע לעד, כל כה"ג אין מסתפקין בדם שהגיע לכאן במקרה אלא אומרים ודאי דם המקור הוא שהגיע לכאן הוא מקרה, ודם המקור הנמצא בבגד הסמוך לבשר אינו מקרה, רגלים לדבר דמגופה הוא, והיכא אחר שהגיע לכאן הוא מקרה, ודם המקור הנמצא בבגד הסמוך לבשר אינו מקרה, רגלים לדבר דמגופה הוא, והיכא דלא שייך טעמא דהרגשה תהא טמאה נדה בודאי, ולרבי אפי' בבגד שאינו בדוק טמאה נדה ולא כתם, וא"כ בימינו דלא שכיחי מאכולת אין לטהר בו כתם פחות מכגריס, כמש"כ החת"ס (הובא בפ"ת סי' ק"צ סק"מ) דבעד שאינו בדוק אין לטהר כתם פחות מכגריס רק לפי מה שמצוי דם מאכולת בזמנינו, וכ"ש דאין לטהר בגד צבעוני שנמצא עליו שפע דם, דאם אמנם דם הוא הרי היא טמאה נדה.

[וגם לדעת האחרונים שהבינו דאיכא דרשא דם ולא כתם, מ"מ בעד שאינו בדוק טמאה נדה לרבי, וע"כ דהיכא דאיכא רגלים לדבר דמגופה הוא וטמאה נדה לא חשיב דם ספק, אלא דהסי"ט כתב בדעת רש"י בדבקה קרקע עולם ומצאה דם טהורה מגויה"כ דדם ולא כתם, ובודאי מיירי גם בנמצא הדם כנגד או"מ, ועל כרחך סובר לחלק בין כתם הנמצא בבגדה או בקרקע דטהורה אפי' קרוב לודאי שהוא מגופה, לדם הנמצא בדרך בדיקה באו"מ, ולפי"ז דם ספק הנמצא אפי' בבגד הסמוך לבשר כנגד או"מ טהור מגויה"כ אע"ג דרגלים לדבר דמגופה הוא, ומיהו יש לחלק, דדוקא בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם טהורה, דדם זה הנמצא ע"ג קרקע ג"כ מקרה הוא, דאף שבשעה שישבה היה מוכרח ליפול על הקרקע, מ"מ מציאת דם נדתה על הקרקע הוא מקרה, דאין דרך דם נדות לימצא תמיד על הקרקע, משא"כ בבגד הסמוך לבשר שלובשת תמיד, בזה דרך דם נדות למצא שם תמיד ולעולם אינו נידון כמקרה. ועיקר דברי הסי"ט מחודשים מאוד, וכל דבריו טובבים על מה שלמד בדעת רש"י ותוסי' דלא קיי"ל כשמואל, וכבר כתב מרן שליט"א לדחות דבריו, גם עיקר הדבר מה שהבינו כמה אחרונים דאיכא דרשא דם ולא כתם, מדברי הראשונים לא נראה כן כמש"כ מרן שליט"א].

וענין סברא הנ"ל כתב בסי"ט (סי' ק"צ ס"ק נ"ז) בדעת רי"ז, דאשה שקנתה עצמה מבחוץ ומצאה דם פחות מכגריס טמאה ולא תלינן במאכולת אע"ג דמצוי סמוך לאו"מ, דבכל מקום שדם המקור מוכרח ליפול שם לא תלינן במאכולת כלל אא"כ רצופה בו דאיכא הוכחה, וכיון שדרך להתלכלך תמיד מבחוץ בקינוח לא תלינן במאכולת אפי' בזמנם דהיה מצוי מאכולת.

ולפי"ז כ"ש דהאידינא אין לתלות במאכולת בבגד הסמוך לבשר, דכיון דבגד הסמוך לבשר דרכו תמיד להתלכלך מדם נדות תלינן בשכיח טפי ולא במאכולת, (אך אפשר דאין דברי הסי"ט אומרים אלא לדעת רש"י ותוסי' י"ד א' דהא דפריך וניחוש דלמא דם מאכולת הוא היינו דליהוי ספק, אבל לדעת הרשב"א דמפרש פירכת הגמי דרופה לטהר לגמרי כמש"כ הסי"ט בכמה דוכתי, מבואר דגם באופן זה תלינן במאכולת, אלא דכבר ביאר הרשב"א דהא דתלינן בבדיקות עד במאכולת הוא משום דאיכא ריעותא, לא מיבעיא לפי ר"ח דפריך רק על נמצא על שלו, אלא גם לפירש"י איכא ריעותא מדלא נמצא גם על שלו). ושם דברי הסי"ט אינם אומרים אלא בדם הנמצא בבשרה, בצירוף סברת הרשב"א בדף נ"ז ב' דכיון דמגופה חזיא ובגופה אישתכח רגלים לדבר דמגופה הוא, אבל חילוק קלוש הוא וגם הוא לא חילק בזה.

ואמנם בכתם שאינו אדום ממש, ואפשר שבא מחמת הזוהמא, כמו שמצוי דמחמת הזיעה והליחה בריבוי הזמן נעשה כעין כתם, ולפעמים ע"י האבק משתנה צבע הליחה לכעין כתם, בזה י"ל דגם בבגד הסמוך לבשר ליכא רגלים לדבר לטמא והוא בכלל כתמים דרבנן דאית בהו ספק מעלמא, אבל מה נימא בכתם אדום שניכר בודאי שהוא דם, וכ"ש בבגד צבעוני שנמצא עליו שפע דם, ובוזה גם ליכא ריעותא מצד דאין דרך אשה לראות טיפה אחת קטנה של דם, (והבנת הסי"ט בחידוד הלכות ובסי' קפ"ג סק"ד בביאור דברי תוסי' נ"ב ב' ד"ה שלש, דשיעור ראייה מגופה הוא כגריס ועד, וכן הבין בלוי"ש סי' ק"צ סק"ב).

ואם היינו אומרים דגם בימינו כתמים טהורים מטעם הרגשה, דאף שאשה הרואה דם נדות כדרכה בלא הרגשה טמאה מה"ת, מ"מ בכתמים שאינו דרך ראייה רגילה טהורה כל שלא הרגשה, היה אפשר להקל בכ"ז.

ישראל הלוי טופרוביץ

